

BÖLÜM 6

SÖZLÜ KÜLTÜR ÇERÇEVESİNDE SÜRYANİLERDE SOSYAL YAŞAM DİNAMİKLERİNİN DEĞİŞMESİ/ZAYIFLAMASI

Halit YEŞİLMEN¹

GİRİŞ

Postmodern yaklaşımlarla günümüzde eleştirilen *modernitenin*, *geleneksel* denilebilecek yapılara yönelik en temel etkisinin *söz* ve *söz* dinamiklerine karşı olmak üzere zihin alanına (mesela; bireyselleşme, sekülerizm, rasyonelleşme, pozitivizm, pragmatizm gibi) yöneliş ile kendini gösterdiği söylenebilir. Bu çerçevede ve analitik açıdan iki kalın ayırım ortaya koymak gerekirse; *geleneksel* yapıları *sözlü kültür*, *moderniteyi* de *yazılı kültür* (sözün teknolojileşmesi) üzerinden değerlendirmek mümkündür. Buna bağlı biçimde *geleneksel* yapılara ilişkin olarak “kolektif hafıza” (iletişimsel hafıza), *modernleşmeyi* temsilen de “tarihsel hafıza” (seçici ve kurgusal hafıza) ayırımı yapılabilir. Günümüzde, *iletişimsel* özelliğiyle ön plana çıkan *kolektif hafızanın* yerine güncel *sosyo-politik* konumlanmayla ilintili bir şekilde ve tarihsel verilerden yola çıkarak seçici, kurgusal/işlemsel biçimde inşa edilen ve yeni teknolojik araçlarla yaygınlık kazanabilen “tarihsel” ve “kitlese/popüler” *hafıza* biçimlerinin ön plana çıktığı yadsınamaz bir gerçektir. Bu çerçevede “söz” (sözlü kültür) ile “imaj” (aynı zamanda; zihin, yazı, göz ve görsellik) arasındaki mücadeleyi birçok yerde görmek mümkün. Dolayısıyla şu soruyu sormak da kaçınılmaz bir hal almaktadır: Acaba 21. yüzyıl; *küreselleşmenin*, *postmodernleşmenin* ve *dijitalleşmenin* etkisiyle, *modernitenin* söze ve sözlü geleneğe yönelik mücadelesini, sözü sahibinden ve bağlamından tamamen kopartmak suretiyle zihinsel ve görsel zemine/alana indirgeyip işleyerek bir zafer mi ilan edecek? Yani sözün canlı doğadaki yaşamsal (hayati) varlığını/alanını, canlılığından soyutlayarak tamamen işlemsel boyuta mı indirgeyecek?

Belirtilen sorular çerçevesinde, çalışmanın konusu olan Süryanilerin önemli bir eşik/ölçü değerinde olduğu söylenebilir. Çünkü Süryaniler, *dini* ve *sosyo-kültürel* açıdan *sözlü* geleneğe ve *sözlü kültür* dinamiklerine sahip olmakla ve *gelenek-*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü, Sosyal ve Kültürel Antropoloji Anabilim Dalı, halitiesilmen@artuklu.edu.tr,

tik konumlanmaların belirtilen açıdan irdelenmesi de kaçınılmazdır. Ek olarak, mekân (ortam) ve yüz yüze ilişki açısından, yani doğal canlı ortam açısından *sözlü iletişim* dinamiğini dönüştüren dijital teknolojik hamlelerin insan yaşamı için bir ilerleme mi yoksa bir düşüş mü olduğu da sorgulanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akyüz, G. (2005). *Tüm yönleriyle süryaniler*. Mardin.
- Akyüz, G. (2012). Süryani edebiyatı. Gabriyel Akyüz (Çev. Ed.). *Kilise ataları tarafından Kutsal Ruh'un kavalı olarak adlandırılan Süryani Mor Efrem'in şiirleri* içinde (s. 12-19). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Assmann, J. (2001). *Kültürel bellek*. (Ayşe Tekin, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bilgin, N. (1995). *Kollektif kimlik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bilgin, N. (2013). *Tarih ve kolektif bellek*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Brown, P. (2017). *Geç Antikçağ dünyası*. (Turhan Kaçar, Çev.). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Demir, Z. (2015). *Süryani Ortodoks Kilisesi / gelenekleri ve yedi gizi* (2. bs.). İstanbul: Anadolu Ofset.
- Duygu, Z. (2018). *İsa, Pavlus, inciller*. İstanbul: Düşün Yayıncılık.
- Ellul, J. (2004). *Sözün düşüşü*. (Hüsametdin Arslan, Çev.) (2. bs.). İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Erol, S. (2016). *Mazlum ve makul*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Goody, J. (2009). Sözlü kültür. *Millî Folklor*, 83 (Güz), 128-133.
- Goody, J. (2017). *Mit, ritüel ve söz*. (Damla Sezgi, Çev.). İstanbul: Küre Yayınları.
- Güç, A. (2014). Süryani cemaatinde toplumsal dönüşüm ve siyasete dâhil olma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 739-760. Doi: 10.15869/itobiad.54624
- Günel, A. (1970). *Türk Süryaniler tarihi*. Diyarbakır.
- Halbwachs, M. (2018). *Kolektif hafıza*. (Banu Barış, Çev.) (2. bs.). Ankara: Heretik Yayınları.
- Halbwachs, M. (2019). *Hafızanın toplumsal çerçeveleri*. (Büşra Uçar, Çev.) (2. bs.). Ankara: Heretik Yayınları.
- Ong, W. J. (2003). *Sözlü ve yazılı kültür*. (Sema Postacıoğlu Banon, Çev.) (3. bs.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Özçoşar, İ. (2005). Süryani kiliselerinde eğitim. Ahmet Taşgın, Eyyüp Tanrıverdi & Canan Seyfeli (Ed.), *Süryaniler ve Süryanilik* içinde (C. 1-4, C. 2, s. 183-205). Ankara: Orient Yayınları.
- Sanders, B. (1999). *Öküzün Aısı*. (Şehnaz Tahir, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Seyfeli, C. (2015). *Ermeni Kilisesi'nde Sakramentler*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Sinod Bildirisi (1981). *Süryani Ortodoks Kilisesi Mukaddes Sinodunun 29. 11. 1981 Tarihli Genel Bildirisi*, 1-6.
- Şimşek, M. (2006). *Süryaniler ve Diyarbakır*. (2. bs.). İstanbul: Kent Yayınları.
- Tahincioğlu, Y. (2011). *Tarihleri, kültürleri ve inançlarıyla Süryaniler*. İstanbul: Butik Yayıncılık.
- Tanoğlu, İ. & Tanoğlu, S. (2004). *Süryani büyüklerinden inciler*. Elazığ: Çağ Ofset.
- Taşgın, A. (2005). Süryani kadim Ortodoks kilisesinde yenileşme çabaları: Deyru'l-Zafaran Manastırında Patriklik Matbaası.
- Taşgın, A., Tanrıverdi, E. ve Seyfeli, C. (Ed.), *Süryaniler ve Süryanilik* içinde (C. 1-4, C. 4, s. 1-26). Ankara: Orient Yayınları.
- Yeşilmen, H. (2020). Süryanilerde özdeyiş geleneğinin rolü: Erdemli bir hayat için hikmetin / bilgeliliğin sosyal yaşama aktarılması. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (SBARD)*, 34 (2019/2), 51-79.
- Yıldırım, M. (2005). *Yunanistan ve Ortodoks kilisesi*. Ankara: Aziz Andaç Yayınları.
- Elektronik Kaynaklar**
- Tozduman, Zeynep (2011). *Bir Naum Faik gelip geçti Diyarbakır'dan*. (05.06.2020 tarihinde <http://www.suryaniler.com/konuk-yazarlar.asp?id=736> adresinden ulaşılmıştır).
- Sina, Margaritha (2020). *Süryanilerin son güneşi: Metropolit Hanna Dolabani*. (04.06.2020 tarihinde <http://www.suryaniler.com/konuk-yazarlar.asp?id=417> adresinden ulaşılmıştır).